

ONDER DE LOEP

**Mededelingen en convocaties
afdeling Hengelo / Oldenzaal**

COLOFON

Redactie:

André Bolt
Harry de Jong

Redactieadres:

Abelenstraat 2a
7556 DT Hengelo
☎ (074) 291 7611
e-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

Kopij:

Onder de Loep verschijnt 4 x per jaar, in maart, juni, september en december. De kopij voor de desbetreffende convocaties dient uiterlijk ½ maand voor het verschijnen in het bezit te zijn van de redactie. Kopij die te laat wordt ingeleverd zal in overleg met de auteur in een van de daarop volgende convocaties worden geplaatst.

Kopij voor het maart nummer dient uiterlijk 15 februari 2012 binnen te zijn op bovengenoemd redactieadres via e-mail.

De redactie is continu op zoek naar kopij. Om interessante artikelen te kunnen plaatsen doen wij een beroep op uw creativiteit.

Voorbeelden:

- resultaten van (eigen) veldbiologisch onderzoek,
- verslagen van excursies (ook van andere afdelingen),
- waarnemingen,
- vakantieverslagen,
- commentaren en meningen,
- aardige verhalen,
- enzovoort.

Heeft u bij uw artikel afbeeldingen, dan gaarne meesturen. Indien mogelijk wordt dat dan bij het artikel afgedrukt.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de ingezonden stukken.

Afbeelding omslag:

Baars
(Perca fluviatilis)

Foto's: Harry de Jong
(tenzij anders vermeld)

ONDER DE LOEP

Mededelingen en convocaties van de
Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging,
Afdeling Hengelo / Oldenzaal

INHOUD

VAN HET BESTUUR	1
AGENDA	2
TERUGBLIK	3
VOORTGANG SENIORENGROEP	9
GROEN EN GEMEENTELIJKE BEZUINIGINGEN	10
TABAKSPANTAGE IN GOOR?	14
BOSPLAN WEUSTHAGBOS	15
DE NATUUR IS GOUD WAARD	17
KIEMBLAD	17
VOGELS IN OVERIJSSSEL 2011	18

De KNNV is opgericht in 1901. De afdeling Hengelo / Oldenzaal is opgericht in 1916. De vereniging stelt zich ten doel de bevordering van de natuurstudie, natuurbescherming en natuurbeleving. De ondertitel 'vereniging voor veldbiologie' benadrukt de rol van de natuurstudie.

Alle leden ontvangen het landelijk verenigingsblad NATURA. Leden van de afdeling Hengelo / Oldenzaal ontvangen daarnaast 4 maal per jaar het afdelingsblad ONDER DE LOEP. Het lidmaatschap van de KNNV (inclusief het lidmaatschap van de afdeling Hengelo / Oldenzaal) bedraagt € 30,- per jaar; gezinsleden betalen € 10,- (betalingen d.m.v. machtiging of bankrekening 6239 77 591 t.n.v. Penning-meester KNNV, afdeling Hengelo / Oldenzaal).

Een lidmaatschap loopt van 1 januari tot en met 31 december. Opzegging van het lidmaatschap uiterlijk 1 november bij de ledenadministratie van de afdeling. Voor meer informatie kunt u terecht bij de secretaris (zie onderstaand adres).

Bestuur van de afdeling Hengelo / Oldenzaal:

◆ Voorzitter (en ledenadministratie)

Bernard Wanders

van Heemskerckstraat 31, 7622 JG Borne, ☎ (074) 2668487

E-mail: jbwwanders@hotmail.com

◆ Secretaris

Jan Zwiennenberg

Hengelose Esstraat 19, 7556 EA Hengelo, ☎ (074) 2423975

E-mail: j.h.zwiennenberg@hccnet.nl

◆ Penningmeester

Jan Weernink

Landmansweg 102a, 7556 LZ Hengelo, ☎ (074) 2422448

E-mail: janweernink@wxs.nl

◆ Natuurhistorisch Secretaris

Bert Oude Egbrink

Adamsweg 8, 7553 KM Hengelo, ☎ (074) 2434340

E-mail: ag.oudeegbrink@hetnet.nl

◆ Bestuurslid en lezingen

Annet Ros

Venusstraat 111, 7557 WS Hengelo, ☎ (074) 2918668,

◆ Bestuurslid, redactie `Onder de Loep` en Webmaster

Harry de Jong

Abelenstraat 2a, 7556DT Hengelo, ☎ (074) 2917611,

E-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

◆ Website: www.knnv.nl/hengelo-oldenzaal

Van het bestuur

Het afgelopen jaar zijn er een aantal memorabele zaken gepasseerd. Eindelijk heeft onze afdeling statuten. Er zijn heel wat besprekingen aan vooraf gegaan. Gelukkig waren we uiteindelijk op tijd om nog te profiteren van landelijk ondersteuning en daardoor, sterk gereduceerde notaris kosten.

Een aantal leden heeft belangrijk werk gedaan voor de gemeente Hengelo. Er ligt nu een door de gemeente raad goedgekeurde Natuurvisie voor het Weusthag. In aansluiting hierop wordt er momenteel in een aantal werkgroepen meegedraaid om er een mooi park van te maken. We werken hierbij nauw samen met het IVN dat in het park een nieuwe heemtuin gaat realiseren.

In de laatste bestuursvergadering hebben we besloten de contributie bedragen te handhaven op €30 voor een gewoon lid en €10 voor een huisgenoot lid. We blijven daarmee in de pas lopen met andere afdelingen in den lande. Volgend jaar zal er hoogst waarschijnlijk niet aan een verhoging te ontkomen zijn.

Voor "winteractiviteiten" verwijs ik naar de volgende pagina's van deze Onder de Loep. Wel wil jullie aandacht vragen voor onze traditionele nieuwjaarsbijeenkomst. Dit jaar op 21 januari in café restaurant De Zevenster aan de Haaksbergerstraat vlak bij Oele.

Na de winterkost maaltijd is er gelegenheid voor de leden om leuke dia's aan elkaar te vertonen. Ik nodig jullie uit om op een CD of USB stick plaatjes van planten, bestjes, paddenstoelen, landschappen, excursies, vakanties etc. mee te nemen. Wij zorgen voor de benodigde apparatuur om ze te projecteren. Ons en elkaar doe je een groot plezier als je hieraan meewerkt!!

Bernard Wanders

Excursies

Het gebruikelijke verzamelpunt is (tenzij anders aangegeven) aan de Boerhaavelaan te Hengelo op het parkeerterrein naast huisnummer 146 (is richting Borsthuis). Ieder wordt vriendelijk verzocht zo veel mogelijk met de auto te komen zodat er genoeg plaatsen zijn voor hen die niet over een auto beschikken.

Lezingen / vergaderingen

De gebruikelijke plaats waar lezingen / vergaderingen worden gehouden (tenzij anders aangegeven) is het speeltuingebouw 't Lansink' aan de Twijnstraat te Hengelo. De speeltuinvereniging en het wijkcentrum zijn gefuseerd en het bestuur heeft liever niet dat de poort van de speeltuin open is als er ook andere activiteiten in het wijkcentrum plaatsvinden. Dit betekent dat u voortaan de voordeur van het wijkcentrum moet nemen (Twijnstraat 8). Mocht het wijkcentrum op de betreffende avond toch gesloten zijn, dan gaat de poort van de speeltuin uiteraard wel open (Twijnstraat 6). Bij een dichte deur dus even iets verder lopen. Indien er belangstelling is voor "meerijden met anderen" bij een lezing 's avonds: neem even contact op met een van de bestuursleden (zie colofon).

Overzicht activiteiten afd. Hengelo-Oldenzaal

Zaterdag	21	jan 2012	Nieuwjaarsbijeenkomst
Zaterdag	18	feb 2012	Excursie: Oele

Overzicht activiteiten afd. Enschede

Dinsdag	20	dec 2011	Lezing: Biodiversiteit in de Oertijd
Vrijdag	20	jan 2012	Lezing: Zeevogels van de Farne eilanden en Bass Rock

Nieuwjaarsbijeenkomst

Datum : Zaterdag 21 januari 2012
Tijd : 14.00 uur tot ca. 21.00 uur
Plaats : Café restaurant "De Zevenster"
Haaksbergerstraat 123
Hengelo

Excursie: Oele

Datum : Zaterdag 18 februari 2012
Thema : Frisse neuzenwandeling
Tijd : 13.00 uur
Duur : Middag
Coördinatie: Bert Oude Egbrink

Het programma is in grote lijnen als volgt:

- 14.00 uur ontvangt met koffie en krentenwegge
- 15.00 uur rondwandeling of spelletjes
- 17.30 uur wintermaaltijd (stampotten)
- 19.00 – ca. 21.00 uur Digitale foto's van en voor leden

De kosten, inclusief maaltijd zijn € 17.50 pp.

In verband met de reservering moet u zich voor maandag 16 januari hebben aangemeld bij Bernard Wanders, (074) 266 8487, jbwanders@hotmail.com of één van de andere bestuursleden.

Dit keer houden we de eerste excursie van het seizoen in de buurtschap Oele. We maken daar een wandeling door het oude cultuurlandschap en de bossen die deel uitmaken van landgoed Twickel.

Voor mensen die rechtstreeks naar het excursiegebied willen gaan, is het verzamelpunt de Oeler watermolen waar wij omstreeks 13.15 uur zullen arriveren.

Lezing: Biodiversiteit in de Oertijd

Datum : Dinsdag 20 december 2011
Tijd : 19.30 uur
Spreker : Eric Mulder
Coördinatie : Werkgroep Fossielen
Locatie : TwentseWelle

Eric Mulder is conservator bij Natura Docet in Denekamp

Lezing: Zeevogels van de Farne eilanden en Bass Rock

Datum : Vrijdag 20 januari 2012
Thema : Nieuwjaarsbijeenkomst VvTW
Tijd : Lezing vanaf 18.00 uur
Spreker : Han Bouwmeester
Coördinatie : VvTW
Locatie : Restaurant Rozendaal

Aan de oostkust in het grensgebied tussen Schotland en Engeland bevinden zich een aantal unieke vogelgebieden waarvan de Farne eilanden en Bass Rock de belangrijkste zijn. Fotografen worden er maar zelden toegelaten maar Hans is in de gelukkige omstandigheid dat hij dit jaarlijks mag doen. Te zien zullen zijn: o.a. zeekoet, drieteenmeeuw, noordse en grote stern, de clowneske papegaaiduikers, en de jan van genten van Bass Rock. U gaat een presentatie zien van deze eilanden en we nemen ook een kijkje in de omgeving.

Terugblik

Verslag excursie: de Waal bij Gendt

Datum : Zondag 28 augustus 2011
Thema : Rivierenflora
Deelnemers : 4
Leiding : Wytze Boersma
Weer : Bewolkt

Hoewel het weer van de afgelopen dagen niet aantrekkelijk was, veel regenbuien met af en toe onweer viel het vandaag reuze mee. Wel bewolkt maar droog.

Vier mensen hadden zich maar opgegeven om mee te gaan naar de Waal. Of het weer van de afgelopen dagen een beperkende factor is geweest om zich niet op te geven zullen we nooit te weten komen. Op de heenweg naar Gendt zeiden we tegen elkaar: "We hopen dat de Waal niet al te hoog staat zodat de strandjes tussen de kribben onder water staan, zodat we niks kunnen vinden".

Gelukkig was dit niet het geval. We gingen juist om die zandstrandjes naar de Waal. Op die strandjes, waar de meeste dynamiek plaats vindt, vind je de meest specifieke soorten uit het Fluviaal district, de stroomdalplanten.

Het zijn over het algemeen eenjarige soorten die in de tweede helft van de zomer in bloei komen. Juist

deze stroomdalplanten uit het rivieren gebied maakt het voor ons Twentenaren zo aantrekkelijk voor een excursie.

(foto Wytze Boersma)

Dit was vandaag ook het geval. Terug kijkend kunnen we deze vegetatie in verschillende groepen indelen.

De eerste groep, is die van de menselijke factor. We vonden bijna rijpe tomaten, Zonnebloemen met rijp zaad en Bieslook in bloei. Een volkstuintje was er niets bij.

De tweede groep van kleine bloemen uit de Duizendknoopfamilie en de Amarantenfamilie (incl. de chenopodiums). In het begin vonden we direct al Smal vlieszaad en uit de Duizendknoopfamilie Perzikkruid, Beklierde duizendknoop en Waterpeper. Deze laatste zijn allemaal zeer algemene soorten die je overal tegen komt. Voor deze soorten hoefden we niet naar de Waal te gaan, maar wel om de chenopodiums, zoals Zeegroene ganzenvoet, Welriekende ganzenvoet en Druifkruid. Uit hetzelfde geslacht vonden we ook de algemene soorten als Mel-, Rode- en Korrel-ganzenvoet. Dan hebben we de groep die op de kribben groeien met als toppeur de Engelse alant. Natuurlijk moeten we ook Late stekelnoot vermelden. Deze soort is een buitenbeentje binnen de composietenfamilie. Dan hebben we nog de groep van de bomen en struiken. Deze staan wat hoger op de oever. De Schietwilg en Kraakwilg, zijn rijkelijk vertegenwoordigd. De kruising tussen deze twee wilgen, Salix x rubens kwamen regelmatig tegen.

Engelse alant (foto Wytze Boersma)

Hierna zijn we door een moerasbosje, met veel brandnetels en bramen gegaan om bij een oud tichelgat te komen. Op de oever van deze plas vonden we Bruin Cypergras, Klein vlooienkruid, Goud zuring en Slijkgroen. Allemaal soorten die we niet zo vaak tegenkomen.

In het water zagen we allemaal slierten drijven. Dit was een Blauwalg. Bernard mailde hierover het volgende:

De blauwalgen die we massaal hebben gezien in de plas heb ik zonder al te veel moeite kunnen determineren. Het is Aphanizomenon flos-aquae, deze draadvormige soort vormt kolonies in bundels die eruit zien als sprietjes gras. De latijnse naam "flos-aqua" betekent "waterbloei", en dat hebben we duidelijk gezien. Dit blauwwier heeft in zijn cellen zogenaamde gasvacuolen waarmee het plantje zijn positie in de waterkolom kan instellen zodat de lichtsterkte optimaal is. Ook heeft het blauwwier het vermogen om "vrije stikstof" (N₂) vast te leggen. Daardoor is het niet afhankelijk van de normale stikstofmeststoffen zoals

nitraat of ammonium. Dit vermogen verklaart ook zijn bloei in met name fosfaatrijk water. De alg is niet giftig, integendeel, de soort wordt in Amerika op grote schaal geoogst, gedroogd en tot pillen samengeperst en daarna als voedingssupplement verkocht. De algen-pilletjes zijn rijk aan allerlei vitaminen, antioxidanten, enzymen e.d. Er is een website aphanizomenon.com die met tekst en een video het pillenproduct en productieproces aardig in beeld brengt.

Hierna liepen we door en zagen hele stroken met Rieppjes. Na de lunch zijn we naar de auto gelopen om terug naar Hengelo te gaan. Onderweg kwamen we in een stevige regenbui terecht die tot aan de Boerhaavelaan duurde.

Al met al een mooie excursie, jammer dat er zo weinig deelnemers waren.

Waargenomen soorten

Planten & Mossen

Akkerkers	Akkerwinde
Bezemkruid	Bieslook
Bitterzoet	Bruin cypergras
Dauwbraam	Doornappel
Druifkruid	Engelse alant
Gewone hennepnetel	Gewone melkdistel
Goudzuring	Grijskruid
Groene amarant	Groene naalbaar
Grote kattenstaart	Grote teunisbloem
Grote zandkool	Haagwinde
Heggen-duizendknoop	Heggenrank
Heksenmelk	Jakobskruid
Klein vlooienkruid	Kleverig kruiskruid
Knoopkruid	Knopig helmkruid
Kraakwilg	Kruisdistel
Kruldistel	Kruldisting
Late guldenroede	Late stekelnoot
Liggende ganzerik	Melganzenvoet
Moerasdoorn	Muurpeper
Oostenrijkse kers	Peen
Perzikkruid	Rechte alsem
Reuzenbalsemien	Rieppjes
Riviertandzaad	Rode ganzenvoet
Schietwilg	Slijkgroen
Smal vlieszaad	Smalle aster
Spiesmelde	Tomaat
Uitstaande melde	Veldkruidkers
Veldrus	Veldwarkruid
Vertakte leeuwentand	Vijfvingerkruid
Vlasbekje	Vogelwikke
Waterpeper	Welriekende ganzenvoet
Wilde bertram	Wilde cichorei
Wilde reseda	Witte honingklaver
Zeegroene ganzenvoet	Zeepkruid
Zomerfijnstraal	Zonnebloem
Zwart tandzaad	Zwarte els
Zwarte mosterd	

we 16 soorten niet gezien die ze tijdens de voorverkenning wel hadden gezien.

Hier tegen overstaat dat we 12 soorten tijdens excursie wel hebben gezien, die ze tijdens het voorlopen hebben gemist, of dat de paddenstoelen niet nog goed ontwikkeld waren.

Je ziet maar weer. Hieruit blijkt: wil je een gebied goed inventariseren moet je er vaker naar toe. Het aantal soorten zal voorgaande jaren wel meer geweest zijn.

Dit heeft niet alleen te maken met het weer van de afgelopen week, maar ook met het bosonderhoud. Het Oosterveld is de laatste jaren behoorlijk "opgeruimd".

Eertijds lag er veel meer oud/dood hout in het bos en waren de paden veel drassiger. Hierdoor stond het Oosterveld bekend als een rijk paddenstoelenbos.

Nu de soorten. Direct bij het hek stonden een aantal narcisridderzwammen. De naam voor deze paddenstoel is mooier dan de geur. Deze soort stinkt, ruikt naar koolteer. Dit luchtje kom je niet meer tegen. Vroeger, voor het aardgas werd het stadsgas in de gasfabriek gemaakt uit steenkool. Hierbij kwam koolteer vrij en dat werd toegevoegd, als veiligheid aan het stadsgas. Even verderop vonden we de Breedplaatstreephoed.

Breedplaatstreephoed

Deze paddenstoel is net zo groot als zijn naam.

Het is een forse paddenstoel, met een mooi gestreepte hoed, aan de voet van de steel zitten meestal dikke zwamdraden, een specifiek kenmerk voor deze paddenstoel.

Uit de groep van de Amanieten vonden we de Parel-, Gele- en de Groene knolamaniet en de Roodbruine slanke amaniet. De bekendste soort uit deze groep, de Vliegenschwam hebben we niet gezien. Een ander bekende soort, het Eekhoortjesbrood die we pas aan het eind van de excursie vonden. Uit de groep van de boleten kwamen we de Gewone heksenboleet en de Kostgangersboleet tegen. Deze laatste, waarvan we maar één exemplaar hebben gevonden parasiteert op de Gele aardappelbovist. De Nederlandse naam is

vriendelijker dan de wetenschappelijker, *Boletus parasiticus*.

Uit de groep van de russulaars en melkzwammen kwamen we de volgende soorten tegen: Regenboog-, Stevige braak-, Grofplaat, Geelwitte-, Berijpte-, Abrikozen, Zonne, Smakelijke-, en de Beuke-russula.

En van de melkzwammen de Kruidige, Zwartgroen-, Bitterzoete-, en de Rimpelende-melkzwam. De kruidige melk werd niet opzicht gevonden maar op geur.

Joop zei: "Ik ruik soep", en jawel hoor even later vond hij de kruidige melkzwam. Deze soort ruikt inderdaad naar soep, "maggigeur". Een andere die altijd op geur wordt gevonden is de Grote Stinkzwam.

Deze vonden we dan ook. Mooier is de Kleine stinkzwam, waarvan we twee exemplaren vonden. In tegenstelling tot voor gaande jaren vonden we een aantal Cantharellen.

Die geeft niet alleen het weer van de afgelopen periode weer, veel regen maar ook dat de luchtkwaliteit is verbeterd.

Op stukjes mos bij een aantal beuken vonden we de Zwarte truffelknotszwam. Deze kleine zwarte aardtongachtige paddenstoel parasiteert op de Stekelige hertetruffel.

Zwarte truffelknotszwam

Eén exemplaar hebben we uitgegraven, doorgesneden en goed bekeken.

Stekelige hertetruffel (foto Laurens van Run)

Aan het eind van de excursie vonden we langs de rand van het pad de Rimpelige koraalzwam, Sierlijke franjehoed, Gekarteld leemkelkje en Zeemkleurig en Donker hazenoor.

Al met al een mooie excursie op een mooie zondagmorgen. Joop en Laurens nog bedankt.

Waargenomen soorten

Paddenstoelen

Abrikozenrussula	Amethystzwam
Asgrauwe kaaszwam	Barnsteenmosklokje
Berijpte russula	Bitterzoete melkzwam
Boompuist	Botercollybia
Breedplaatstreephoed	Doolhofzwam
Echte tonderzwam	Geelbruine spleetvezelkop
Geelwitte russula	Gekarteld leemkelkje
Gele aardappelbovist	Gele knolamaniet
Gele korstzwam	Gele ringboleet
Geschubde inktzwam	Geweizwam
Gewone fopzwam	Gewone heksenboleet
Gewone krulzoom	Gewoon donsvoetje
Gewoon elfenbankje	Gewoon elfenschermpje
Grijsgroene melkzwam	Groene knolamaniet
Grofplaatrussula	Grote bloedsteelmycena
Grote stinkzwam	Helmmycena
Kastanjeboleet	Kleine aardappelbovist
Kleine stinkzwam	Kleverig koraalzwammetje
Knotsvoetrechtterzwam	Kostgangerboleet
Kruidige melkzwam	Narcisriderzwam
Okergeel korrelhoed	Oranje druppelzwam
Oranjegeel trechtertje	Parelamaniet
Platte tonderzwam	Plooirokje
Porseleinzwam	Regenboogrussula
Rimpelende melkzwam	Rimpelige koraalzwam
Roestvlekkenzwam	Roodbruine slanke amaniet
Roodgerande houtzwam	Roodschubbe gordijnzwam
Satijnvezelkop	Scherpe collybia
Scherpe schelpzwam	Smakelijke russula
Stevige braakrussula	Waaiertje
Witte bultzwam	Wortelende aardappelbovist
Zonnerussula	Zwarte truffelknotszwam
Zwartgroene melkzwam	

Verslag excursie: Twickel

Datum : Zaterdag 8 oktober 2011
Thema : Herfstwandeling
Deelnemers : 5
Leiding : Harry de Jong
Weer : Bewolkt

We zijn gestart vanaf het Hoogspel. Vervolgens langs de moestuin, waar Muurvaren en Muurleeuwenbek op de muren groeien. Vanaf de Bornsestraat richting de Watermolen, via een laantje "Dams Wietske" genaamd. We kwamen langs een boerderij waarbij in de schuur een aantal oude bijenkorven (bischopsmutsen) stonden.

Langs het pad door het Bokdammerveld stonden nog wat uitgebloeide Klokjesgentianen en veel Moeraswolfsklauw. Dit breidt zich hier elk jaar steeds verder uit.

Vanaf erva Bokdam hebben we de nieuwe 'umfassungsweg' gevolgd. Bij de brug over de Twickelervaart vonden we in het water Grote kroosvaren.

Het aantal paddenstoelen viel tegen, wel veel gele aardappelbovisten. Ook troffen we de Roze spijkerzwam aan.

Het mycelium van deze zwam parasiteert gedeeltelijk op het mycelium van de Koeienboleet.

Op de Deldener Esch kwamen grote groepen trekkende vinken over.

Een mooie route door een herfstachtige omgeving.

Waargenomen soorten

Vogels

Blauwe Reiger	Boomklever
Gaai	Grote Bonte Specht
Heggenmus	Kauw
Koolmees	Merel
Pimpelmees	Roodborst
Vink	Wilde Eend
Zwarte Kraai	

Planten & Mossen

Akkerviooltje	Blauwe zegge
---------------	--------------

Brede Wespenorchis	Dubbelloof
Grote kroosvaren	Klokjesgentiaan
Kransnaalbaar	Moeraswolfsklauw
Muurleeuwenbek	Muurvaren
Rode bosbes	Ronde zonnedauw
Veenpluis	Vlasbekje
Watermuur	

Paddenstoelen

Gele Aardappelbovist	Gele Berkenrussula
Gewone Zwavelkop	Koerienboleet
Roze Spijkerzwam	

Verslag excursie: Borkeld

Datum	: Zaterdag 22 oktober 2011
Thema	: Slotexcursie
Deelnemers	: 7
Leiding	: Bert Oude Egbrink
Weer	: Zonnig, weinig wind en 8 graden

De Borkeld is een circa 500 ha groot natuureservaat van Staatsbosbeheer. Het vertrekpunt van de excursie was de parkeerplaats bij de Oude Rijssenseweg. We hebben de route met de gele paaltjes gevolgd. Deze route loopt zowel langs het hoogste als het laagste punt van het gebied te weten de Friezenberg resp. het Elsenerveen. Na de Oude Rijssenseweg verlaten te hebben, ging het bospad omhoog naar de "berg". De Friezenberg, een aardkundig monument, is een 40 meter hoge smeltwaterheuvel die in de voorlaatste ijstijd ontstaan is. Vanaf de berg heb je een fraai uitzicht over het Elsenerveen en omgeving. Boven op de berg ligt een grafheuvel.

Uit het bos komend liepen we langs voormalige landbouwgronden waarvan de voedselrijke bovenlaag afgegraven is. Deze gronden maken nu deel uit van een gebied dat begraaasd wordt door Hereford runderen die we in de verte zagen lopen. Op een afgeplagd weiland aan de voet van de Friezenberg zagen we Gewone dophei, Moeraswolfsklauw, Blauwe zegge en Kruiptrem.

Hier kun je ook door de wind afgeslepen zwerfstenen, zogenaamde windkanters, vinden. Na een zandweg met fietspad overgestoken te hebben, kwamen we bij het Elsenerveen uit. Langs de rand van het veen is een vlonderpad aangelegd om droge voeten te houden. Het pad volgend kwamen we bij de voor veel KNNV'ers bekende vijfsprong uit. Vroeger liep hier een leemspoor (smalspoor) langs dat vanaf de leemkuilen bij de Hochte naar de steenfabrieken bij Rijssen liep. Van hieruit zijn we via de Apenberg en camping de Bovenberg door het fraaie heuvelachtige oude boerenland weer teruggelopen naar de parkeerplaats.

Grote parasolzwam (Foto Wouter Wanders)

Onderweg zagen we bij meerdere boerderijen tafereelen met Paulus de Boskabouter staan. Deze waren hier neergezet voor de verlichte boerderijtocht die regelmatig in het buitengebied van Markelo gehouden wordt.

Omdat het de laatste excursie van het seizoen was, hebben we ons zelf bij herberg de Kemper getraakteerd op koffie met gebak of krentenwegge.

Waargenomen soorten

Vogels

Boomklever	Gaai
Geelgors	

Planten & Mossen

Bezemkruiskruid	Blauwe zegge
Bosdroogbloem	Gewone dophei
Gewoon biggenkruid	Jakobskruiskruid
Kruiptrem	Melkeppe
Moeraswolfsklauw	Sint-Janskruid
Trekrus	Vlasbekje

Paddenstoelen

Blauwe Kaaszwam	Dennenmoorder
Gele Aardappelbovist	Gele Trilzwam
Gewone Fopzwam	Gewone Franjezwam
Gewone Zwavelkop	Grote Parasolzwam
Helmmycena	Kastanjeboleet
Melksteelmycena	Parelamaniet
Scherpe Schelpzwam	

Insecten

Atalanta

Voortgang Seniorengroep

Op **16 november** was Piet Kokke aanwezig om ons te vertellen over de natuur langs de Elbe in Noord Duitsland. Hij is daar enige jaren op vakantie geweest. Dit gebied grenst aan de vroegere DDR waardoor de menselijke activiteiten er minimaal waren. Voor planten en dieren (bijv. bever) is dit een pluspunt geweest. Na de samenvoeging van beide landen hebben delen van het gebied een (beperkte) beschermende status gekregen.

De Elbe met zijrivieren blijft sterke invloed op het gebied uitoefenen zodat er hier en daar och beheersmaatregelen genomen moeten worden. Hierbij worden natuurwaarden zoveel mogelijk gespaard en wordt er ook nieuwe natuur aangelegd.

Bij deze lezing waren maar 2 bezoekers!

Door allerlei omstandigheden is het deelnemersaantal de laatste tijd snel teruggelopen en het ziet er niet naar uit dat er ook andere leden komen.

Na overleg met het bestuur is daarom besloten om het aantal middagbijeenkomsten terug te brengen tot twee per jaar en wel één in het voorjaar en één in het najaar.

Dit worden dan middagbijeenkomsten die open staan voor alle leden.

In het maart-nummer van Onder de Loep zal datum en inhoud van de eerste lezing bekend gemaakt worden. Ik blijf dat organiseren en suggesties zijn van harte welkom.

Het is spijtig dat het zo is gegaan maar het is niet verantwoord om voor zo weinig deelnemers sprekers te vragen.

Verdere informatie bij:

Jan Zwieneberg (tel 074-242 3975)

Groen en gemeentelijke bezuinigingen

De besturen van IVN en KNNV hebben gezamenlijk onderstaande notitie over de maatschappelijke en economische waarde en betekenis van openbaar groen aan de fracties binnen de gemeenteraad toegezonden.

Het heeft niet direct resultaat gehad maar hopelijk leert men er toch iets van.

Besturen IVN en KNNV

GROEN DOET ER TOE!

Aanleiding

IVN Hengelo heeft in 2010 het 50 jarig bestaan gevierd. In het kader van de jubileumactiviteiten werd besloten de oude serie bomenwandelingen niet alleen te vernieuwen maar ook uit te breiden.

Tevens komt er website met informatie over de Hengelose Stadsbomen. Dit betreft niet alleen informatie over soorten en cultuurvariëteiten, maar ook informatie over de Bijzondere Bomen van Hengelo en de waarde van bomen voor de leefomgeving.

Op zondag 30 oktober 2011 werden de eerste twee nieuwe wandelingen¹ (Centrum en Tuindorp) gepresenteerd tijdens een bomenwandeling door het centrum van Hengelo. Aansluitend zijn ze overhandigd aan wethouder mevrouw A.E. Oude Alink.

Bij het opstellen van deze routes wordt, in goed overleg, gebruikt gemaakt van gemeentelijke gegevens. Het uitvoerende werk wordt verricht door leden van IVN en KNNV.

Tijdens de wandeling op 31 oktober bleek er veel behoefte te zijn aan informatie over de functie van bomen en groen in de stedelijke omgeving. Dit onderdeel komt t.z.t op de website.

Gezien de mogelijk extra bezuinigingen op openbaar groen en bomen in het bijzonder, is besloten de informatie nu al breder te verspreiden.

Groen doet er toe.

Onder groen wordt hier alle openbaar groen bedoeld dus niet alleen de bomen.

Openbaar groen kost geld maar vertegenwoordigt ook een grote economische en maatschappelijke waarde. Deze laatste aspecten blijven, mede door gebrek aan informatie, onderbelicht.

De aanwezigheid van groen in onze leefomgeving is zo vanzelfsprekend dat we de waarde ervan nauwelijks beseffen.

Deze waarde kan vertaald worden in een aantal functies, die daarna uitgewerkt worden.

Functies:

1. groen maakt gezond
2. esthetisch
3. natuurwaarde en diversiteit
4. milieu
5. waarde onroerend goed
6. natuurbeleving
7. overig.

1. Groen maakt gezond.

In de Natuurvisie van Het Weusthag staat hierover het volgende:

“Bewoners in een groene wijk hebben minder gezondheidsklachten. Zo gaan in een groene omgeving mensen vaker wandelen, wat leidt tot een gezonder leven. Dit leidt tot minder werkverzuim en arbeidsongeschiktheid. Door groen worden de maatschappelijke kosten van ziekteverzuim en uitkeringen door psychische klachten teruggedrongen. Omgekeerd zoeken mensen die gestrest zijn de natuur op om tot rust te komen.

---

¹ De wandelingen staan als pdf-bestand op de website van IVN Hengelo.

Een park of bos in de buurt nodigt uit tot actieve recreatie als wandelen, joggen of hardlopen. Lichaambeweging houdt mensen fit en jong. Beweegers doen hun werk beter. Actieve ouderen blijven langer zelfstandig.

Spelen in de natuur bevordert de ontwikkeling van kinderen. De jeugd van nu is te dik en houderig. Spelenderwijs worden in de natuur hun lichamelijke en sociale vaardigheden en hun fantasie ontwikkeld. Ze leren grenzen verkennen en verleggen. Kinderen betrekken in hun spel dieren, planten, water en aarde, waardoor ze binding met de natuur houden. Ze bouwen lichamelijke weerstand op.”

2. Esthetisch

Bomen zijn heel beeldbepalend. Kijk naar de nieuwe inrichting van de Bornsestraat, Troelstrastraat en Oldenzaalsestraat waar bomen door vorm en (herfst-)kleur opvallend positief aanwezig zijn. Dit geldt ook voor solitaire bomen zoals de forse plataan hoek Wemenstraat/Oldenzaalsestraat.

Bomen en ander groen verfraaien de stad en brengen de seizoenen in de stad.

3. Natuurwaarde en diversiteit.

Groen als voedsel is in de natuur de basis van alle leven. De hoeveelheid groen en soorten groen bepalen uiteindelijk de aanwezigheid van kleine en grotere dieren. Het aantal soorten vogels wordt dus bepaald door het groen.

Daarnaast heeft groen nog de functie van schuilplaats en woning voor dieren en zijn struiken en bomen de ecologische verbindingswegen.

De samenstelling van het groen (horizontaal en verticaal) is belangrijk voor de natuurwaarde en daarmee de diversiteit aan dieren. Bij het recent opstellen van de soortenlijst voor de herinrichtingsplannen in de Hasseler Es is hiermee rekening gehouden.

Als we naar de bomen in Hengelo kijken mogen we dat met enige trots doen.

Hengelo heeft:

- ongeveer 34.000 bomen.
- een lijst met 479 Bijzondere Bomen (echt mooie bomen!). Eigenlijk zijn het veel meer als je ook de Bijzondere Bomen langs de Tuindorpvijver en op begraafplaatsen mee zou tellen.
- waarschijnlijk meer dan 400 soorten en cultuurvariëteiten.

4. Milieu (groener en schoner)

Het leefmilieu in de stad wordt in sterke mate bepaald door menselijke activiteiten als verkeer en industrie. Daarbij heeft de stad nog te maken met een specifiek stadsklimaat (zie bijlage 1.)

De combinatie van beiden bepaalt de luchtkwaliteit, die nog lang niet optimaal is.

Groen kan al deze problemen niet oplossen, want dit vraagt een integrale aanpak, maar kan wel zorgen dat het schoner wordt en blijft. Naast bomen (zie ook bijlage 2 over biologie boom) kunnen ook groene daken en gevelgroen helpen.

Een paar voorbeelden:

- bomen hebben veel blad en zijn zo een sta-in-de-weg voor de wind. Bomen filteren op deze wijze heel efficiënt verontreiniging (fijnstof, ozon) uit de lucht.
- bij een regenbui gaan we schuilen onder een boom en worden niet nat. Waar blijft dat water? Ongeveer 50% van de regen blijft hangen aan blad en takken en (zeker in de zomer) verdampt daarna. Deze verdamping zorgt in de zomer voor afkoeling.
- aangepaste beplantingsstroken voor bomen kunnen zorgen voor waterberging bij flinke regenbuien.
- bomen (zie bijlage 2) verdampen water en bieden schaduw en luwte. In de zomer zorgen ze daardoor voor een beter microklimaat.
- koolstofdioxide wordt langdurig vastgelegd.
- brengen stilte en verlagen het geluidsniveau.

5. Waarde onroerend goed.

De waarde van onroerend goed in een (nog) groene wijk of straat is hoger.

6. Natuurbeleving.

Voor veel inwoners is hun tuin en het openbaar groen de plek waar ze vogels, insecten, planten en bomen kunnen zien, horen en aanraken.

Vooraf voor kinderen is dit erg belangrijk (zie ook tekst onder punt1).

7. Overig.

Afhankelijk van het ontwerp heeft groen ook nog functie als verkeersgeleider, afsluiting van een speelveld etc. Het slim aanbrengen van groen voorkomt graffiti.

Kansen voor de toekomst.

Groen heeft een belangrijke economische en maatschappelijke waarde. Bij planontwikkeling en beheer moet hiermee rekening gehouden worden.

Groen kan zo bijdragen aan een duurzame stad.

Voor bomen betekent dit dat er goede standplaatsen moeten komen. Bomen en groen niet als laatste aspect van een ontwerp (waar is nog een plekje over!) maar een plek waarover nagedacht is. Welke functie moeten ze daar vervullen, welke soorten zijn daarvoor geschikt en hoe passen we een goede standplaats in binnen het ontwerp. De standplaats zelf is van essentieel belang. Dit is een investering voor vele jaren en een (hopelijk) doorgroeende boom.

Bomen vragen ook een goede zorg. Boomverzorging is een vak en is geen taak van vrijwilligers.

Dit betekent niet dat vrijwilligers geen bijdrage kunnen leveren aan het beheer van openbaar groen. Binnen het Park Weusthag is kleinschalige natuurontwikkeling gepland, dat grotendeels door vrijwilligers uitgevoerd kan worden. IVN en KNNV willen hiervoor een werkgroep oprichten.

Ecologisch groenbeheer biedt mogelijkheden. Bij deze vorm van beheer wordt uitgegaan van de natuurlijke kringlopen en gepoogd deze zo dicht mogelijk te benaderen. Uiteindelijk zorgt dit bijvoorbeeld in bermen voor een groter aantal soorten en daarmee ook voor meer insecten- en dierenleven. Er hoeven geen soorten ingezaaid te worden.

Deze benadering kan ook gebruikt worden voor de braakliggende terreinen, die als tijdelijke natuur ecologisch beheert kunnen worden.

Afsluitend.

De aanwezigheid van groen in onze directe omgeving is zo vanzelfsprekend dat we de waarde ervan nauwelijks beseffen. Hopelijk draagt deze korte notitie toe aan meer begrip.

Indien gewenst kan aanvullende informatie worden verstrekt.

IVN Hengelo
KNNV Hengelo-Oldenzaal
5-11-2011

J.H. Zwieneberg

Bijlage 1.

Klimaatsvergelijk tussen stad en omliggend platteland.

Belangrijk:

- In een stad is veel steen. Deze stenen nemen warmte op en verwarmen daarmee ook de omgeving.
- Hogere temperatuur in de stad zorgt voor meer verdamping met als gevolg een dunne sluierbewolking boven de stad.

Straling

ultraviolet winter	-70%
ultraviolet zomer	-10 tot 30%

Duur zonneshijn

winter	- 8%
zomer	-10%

Luchttemperatuur

jaargemiddelde	+ 0,5 tot 1,5 graad Celsius
winter	+ 1 tot 3 graad Celsius

Duur vorstperiode	- 30%
--------------------------	-------

Luchtvochtigheid

jaargemiddelde	- 6%
zomer	- 8%

Windsnelheid

algemeen jaar	- 25%
windstilte	+ 115%

Neerslag

totaal	+ 10%
sneeuw	- 5%
dauw	- 65%

Luchtkwaliteit over het algemeen slechter.

Bijlage 2

Boombiologie

Het is niet de bedoeling om een uitgebreide beschrijving van een te geven. Hiervoor wordt verwezen naar vakliteratuur.

Voor het begrijpen van de specifieke functies van een stadsboom is volgende van belang te weten.

Bomen en planten zijn de enigste levende wezens die zelf hun voedsel kunnen maken. Zij maken in het blad met hulp van de zon, water en kooldioxide (CO₂) voedingsstoffen. Deze voedingsstoffen worden via takken en stam naar ondermeer de wortels vervoerd. Een tweede transportsysteem vanuit de wortels zorgt voor het watertransport tot hoog boven in de boom. In dit water zijn ook mineralen vanuit de bodem opgelost.

Om dit transportsysteem onder druk te houden verdampt de boom het grootste deel van het water. Deze verdamping zorgt voor een temperatuuurdaling van de lucht.

“Bladeren² zijn wezenlijk voor een effectieve verwijdering van verontreiniging uit de lucht. Voor verwijdering van fijn stof zijn ook stammen, takken en twijgen van bomen en struiken belangrijk. De wijze waarop bladeren verontreiniging opnemen, is afhankelijk van het type verontreiniging. Zo worden gasvormige verontreinigingen als stikstofoxiden en ozon in het inwendige van het blad opgenomen terwijl deeltjes van fijn stof op het uitwendige oppervlak van bladeren worden vastgelegd.”

Voor het laatste zijn vooral naaldbomen (ook 365 dagen actief) en loofbomen met ruwe, behaarde en plakkerige bladeren geschikt.

Stikstofdioxide en ozon wordt goed opgenomen loofbomen met platte en brede bladeren. Terwijl naaldbomen ook effectief zijn bij de opname van vluchtige organische stoffen (pcb).

Van de meeste bomen is bekend wat hun eigenschappen zijn.

Het blad is niet alleen voor de eigen voedselvoorziening maar ook als reiniger belangrijk. Een boom heeft voldoende blad nodig om deze taak uit te kunnen voeren. Dit betekent ook een gericht snoeibeleid (vakmanschap).

Het wortelgestel heeft meerdere opgaven. Ze zorgen niet alleen voor de hechting in de grond maar zorgen ook voor levering van water en mineralen, die er natuurlijk wel moeten zijn. Deze functie wordt verzorgd door kleinere haarwortels, die maar kort leven en daarna vervangen worden. Dit vraagt goede groeiomstandigheden.

Daarnaast slaan bepaalde bomen (reserve)voedsel in de wortels op.

Binnen de stam zijn de eerder genoemde transportsystemen actief. De kern van de stam wordt gevormd door, in wezen, niet levend hout. Dit betekent dat het leven aan de buitenkant, vlak onder beschermde schors, plaatsvindt. Ernstige beschadigingen kunnen dan ook gevolgen hebben.

De takken zorgen ook voor transport en hebben verder als taak om het blad op een goede plek te houden. Aan de buitenkant wordt het blad vaak vergezeld van bloemen en vruchten.

---

² Uit Bomen Een verademing voor de stad. Uitgave van Plant Publicity Holland. In Dendroflora 2009 staat een uitgebreid artikel over Planten en Luchtkwaliteit.

Tabaksplantage in Goor?

Begin oktober zag ik in Goor op een braakliggend terrein een aantal tabaksplanten staan. Ze vielen op door hun forse gestalte en de grote bladeren. Voor nader onderzoek heb ik een deel van de plant mee naar huis genomen. Het gaat hierom Echte tabak, *Nicotiana tabacum* en niet Sier tabak, *N. x sanderae* of Nachttabak, *N. alata*.. Echte tabak is te herkennen aan de verwijde bloembuis, de behaarde meeldraden zijn onderin op de kroonbuis ingeplant en de bloemkroon heeft rode of roze spitse slippen. De Echte tabak werd al in de 16^e eeuw geteeld om zijn bladeren.

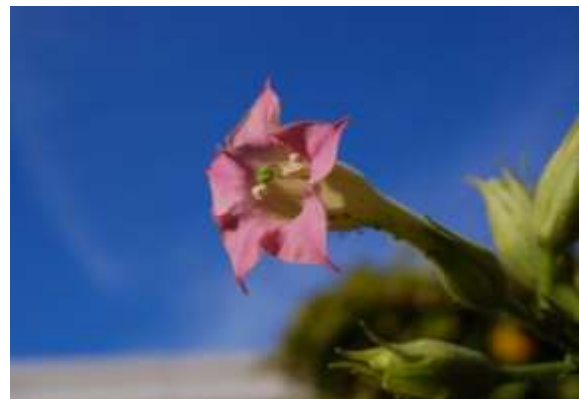
Op het terrein in Goor stond een winkel die ongeveer anderhalf jaar geleden is afgebroken. Bij mijn weten besloeg dit pand het hele terrein. Waar deze tabaksplanten en de overige tuinplanten vandaan komen is voor mij nog een raadsel. Het eerste wat je afvraagt is of deze planten opgeschoten zijn uit oud zaad. In de oorlog werd door menigeen tabak verbouwd waarbij de kwaliteit niet altijd even goed was

In de negentiende eeuw is er veel tabak geteeld onder andere in Gelderland bij Elst, Amerongen, Rhenen Veenendaal en Barneveld. Rond 1900 nam de concurrentie van de in de warmere streken geteelde tabak sterk toe en was de teelt over zijn hoogtepunt. In een paar plaatsen staan nog oude tabakschuren. Verwilderde tabaksplanten worden nog af en toe gevonden langs de Waal en de Rijn. Hierbij gaat het om een andere soort namelijk om Boerentabak, *N. rustica*.

Als de tabaksplanten in Goor afkomstig zijn van zaad van planten uit de oorlog dan zegt dit iets over de kiemkracht van Echte tabak. De kiemkracht is dan meer dan 60 jaar.

Maar het kan ook zomaar zijn, dat iemand in Goor tabak heeft willen verbouwen omdat nu de prijs van sigaretten, door de accijnzen zo hoog is.

Wytze Boersma

Foto's Wytze Boersma

Bosplan Weusthagbos

Voor Het Weusthag is door gemeente Hengelo en onze KNNV-afdeling een natuurvisie geschreven, die op 25 oktober 2011 door het college van burgemeester en wethouders is vastgesteld.

Deze natuurvisie is de basis voor het op te stellen beheer- en onderhoudsplan. Een belangrijk onderdeel is het Weusthagbos (van Alphenbos).

Navraag bij de gemeente leerde dat er geen goed beheerplan voor dit bos was. In 1998 is er door een extern bedrijf een plan opgesteld omdat er toen al sprake was van achterstallig onderhoud. Met dit plan is niet veel gedaan, zodat je moet concluderen dat er zeker 20 jaar geen systematisch onderhoud heeft plaatsgevonden.

Voor een paar percelen binnen het bos heeft dit positief uitgewerkt. Hier zijn omgewaaide bomen blijven liggen en hebben struiken een kans gekregen. Maar op andere plaatsen is een zogenaamd stakenbos ontstaan.

Na een rondgang (voorjaar 2011) met de gemeentelijk beheerder (W. van Dijk) is afgesproken dat ondergetekenden het bos zouden inventariseren op bomen en struiken en daarna per perceel (20) een advies zouden schrijven.

Wat weten we van het bos?

- Het is minstens 100 jaar geleden aangelegd.
- Het bos heeft een rabatstructuur dat duidt op een vochtige ondergrond. Deze structuur is op veel plekken nog goed te zien.
- Oorspronkelijk zijn er veel dennen en sparren aangeplant. Deze zijn met name in de jaren vijftig van de vorige eeuw gekapt en vervangen door loofhout.
- Het bos is in de loop der jaren veel droger geworden.

We zijn perceel voor perceel afgegaan en hebben uiteindelijk 58! soorten bomen en struiken gevonden.

Ook is per perceel de kwantiteit en kwaliteit van het bos aangegeven.

Na deze eerste ronde zijn we opnieuw rondgegaan om een beheeradvies te maken.

Vooraf hadden we een aantal uitgangspunten geformuleerd. De belangrijkste zijn:

- het is een park- en wandelbos, dus geen volledig natuurbos.
- een afwisseling van openheid en geslotenheid wordt door bezoekers als plezierig ervaren.
- extra aandacht voor de vastgelegde rustgebieden binnen het bos.
- een gevarieerd en soortenrijk bos. Concreet betekende dit extra aandacht voor de struiklaag, die op een aantal plaatsen maar matig ontwikkelt is.
- bescherming kikkerpoel en roekenkolonie.
- meer dood hout want dit brengt leven in het bos.
- een breed assortiment bomen en struiken uit educatief oogpunt. Het blijft dus een combinatie van inheemse soorten en exoten zoals tamme kastanje, coniferen, Amerikaanse eik en robinia.
- er moeten meer grote bomen komen. Die bomen moeten hiervoor ruimte krijgen.
- een gefaseerd onderhoud over meerdere jaren en goede communicatie hierover.
- extra aandacht voor soorten die zich nu explosief uitzaaien zoals de Amerikaanse vogelkers en de gewone esdoorn.

Foto Jan Zwieneberg

Op basis hiervan hebben we per perceel een advies geschreven. In het ene perceel moet er de komende jaren het nodige gebeuren terwijl op andere plekken er nauwelijks wat hoeft te gebeuren. Begin oktober 2011 is het advies aangeboden aan W. van Dijk. Hij gebruikt het voor een meerjarenplan. Het eerste onderhoud zal verspreid worden over 4 jaar en bestaat uit dunnen om toekomstbomen te laten uitgroeien, verwijderen van bijna alle explosieve soorten, afzetten van een deel van de essen voor hakhoutcultuur en vrijstellen van struiken.

Voor deze winter is nu voor een aantal percelen een kapvergunning aangevraagd.

Wij realiseren ons dat kappen weerstand oplevert maar het is nodig om een gevarieerd parkbos te krijgen en houden (voorlichting!!). We hebben daarom ook gepleit voor een bos- en bomenwandeling waarin aandacht aan beheer en onderhoud wordt besteed.

Bij het maken hiervan mag men op onze medewerking rekenen.

Als laatste hebben we nog een aantal vragen en knelpunten voor de gemeente op een rijtje gezet zoals de waterhuishouding, de honden(poep) en de afbakening van het bos naar de sportvelden.

Gerrit Haverkamp en Jan Zwienenberg

Roekenkolonie Weusthagbos

De Natuur is goud waard

Prachtige landschappen, insecten, vogels of wilde planten...Als lid van de KNNV geniet je daar van. Natuurstudie is een boeiende en heel zinvolle vrijetijdsbesteding, waar je je hele leven mee bezig kunt zijn. Maar...niet iedereen is zich bewust van de waarde van de natuur. Gelukkig stoppen enthousiaste KNNV'ers heel veel tijd in het uitvoeren van tellingen, inventarisaties en vooral het rapporteren daarover in de vorm van wandelgids, verslag of dvd. En dat allemaal om de medemens te wijzen op het belang van de natuur.

De Stichting Fondsen van de KNNV wil deze activiteiten dan ook graag financieel ondersteunen. Jaarlijks worden er door de Stichting subsidies verstrekt om afdelingsprojecten te verwezenlijken zoals een gids over stadsparken of een dvd over stadsnatuur.

Maar... de middelen van de Stichting zijn beperkt. Graag zien wij ons vermogen groeien om nog meer KNNV-werk dankzij onze financiële steun mogelijk te maken. Zou je eens na willen denken over de mogelijkheid van een financiële bijdrage in de vorm van een eenmalige donatie of een periodieke gift?

Wat kunt u doen?

Kort gezegd: donateur worden van onze Stichting door een gift over te maken op rekeningnr. 498 328 988 t.n.v. Stichting Fondsen van de KNNV. De Stichting heeft een ANBI-status.

Maar er zijn meer mogelijkheden om onze Stichting te steunen. Het Stichtingsbestuur geeft op verzoek graag nadere informatie. Informeer eens bij de secretaris of andere bestuursleden (Hein van Bohemen, Jelle Schuurmans, Chris Ankersmit, Ina Marbus-Hotho).

Stichting Fondsen KNNV

secre. Geoske Sanders, tel. 0318-417234 of email:gmsan@hetnet.nl
rekeningnr. 498 328 988 t.n.v. Stichting Fondsen van de KNNV te Best.

Kiemblad

Dit jaar start de Stichting Floron met een digitale nieuwsbrief genaamd 'Kiemblad'. Met deze nieuwsbrief wil Floron actieve informatie verstrekken richting vrijwilligers en geïnteresseerden. Hieronder kunt u meer lezen en zich aanmelden voor deze nieuwsbrief.

Beste mensen,

Stichting FLORON start dit jaar met 'Kiemblad'. Kiemblad is een digitale nieuwsbrief waarmee we de actieve informatievoorziening richting vrijwilligers en betrokkenen bij FLORON willen vergroten. Het geeft ons meer mogelijkheden elkaar over lopende en komende activiteiten te informeren op verschillende momenten in het jaar. Voorlopig zal ook FLORON Nieuws als gedrukte landelijke nieuwsbrief nog halfjaarlijks blijven verschijnen. Kiemblad verschijnt aanvullend daarop tussendoor op onregelmatige basis.

In Kiemblad is plaats voor allerlei korte berichten die het onderzoek aan hogere planten in Nederland aangaan: berichten van het Landelijk Bureau van FLORON, vanuit districten of individuele betrokkenen, oproepen, bijzondere waarnemingen, aankondiging van rapporten en boeken en activiteiten. Dit eerste nummer van Kiemblad is actief verspreid onder floristen en belangstellenden van wie bij ons het e-mailadres bekend is.

Wilt u ook de volgende nummers van deze digitale nieuwsbrief van FLORON (kosteloos) ontvangen?

Meldt u dan nu aan via onze website: www.floron.nl/aanmeldenKiemblad

We hopen dat u Kiemblad weet te waarderen. Uw suggesties, opmerkingen en bijdragen zijn van harte welkom op nieuwsbrief@floron.nl.

Met vriendelijke groet,

Medewerkers Landelijk Bureau FLORON

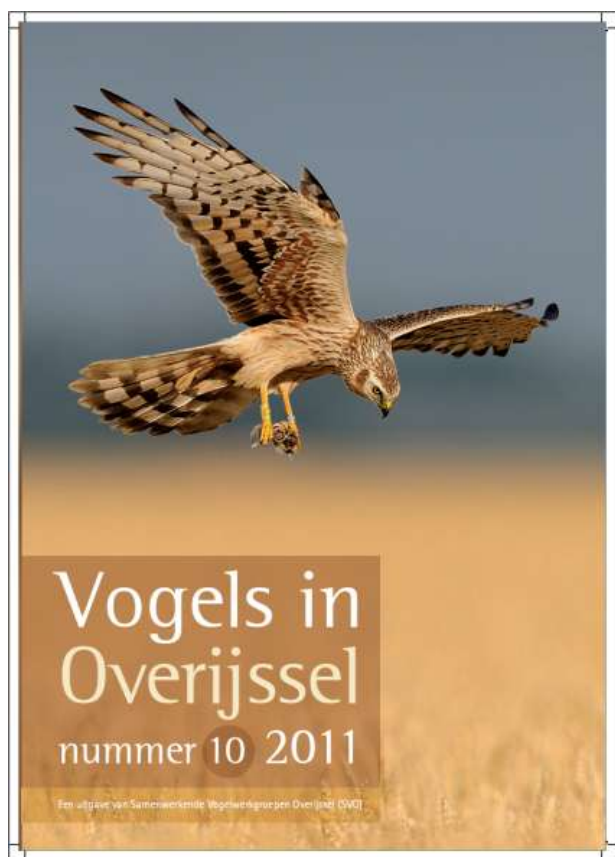
Vogels in Overijssel 2011

Het 10-de nummer van Vogels in Overijssel is uitgekomen en nu al 3 weken in de verkoop. Bijgaand treft u de voorkant en de inhoud aan. Het nummer slaat zeer goed aan en van de oplage van 435 ex zijn nog slechts 100 ex over!

Dit jaar bestaat de inhoud uit:

- Geslaagd broedgeval Grauwe kiekendief in Overijssel in 2011
- De betekenis van de Sallandse wateren voor overwinterende Dodaarzen
- Het Korhoen; “een machtige heidevogel gaat ten onder”
- Territoriumhoudende Kraanvogels in de Engbertsdijksvennen in 2011
- De Watersnip als broedvogel in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen (De Wieden)
- De Wulp als broedvogel in Overijssel
- Waarnemingen van Jagers in Twente in relatie tot windkracht
- De IJsvogel als broedvogel in Twente in 2001 - 2011
- Verspreiding van de Middelste bonte specht in Losser
- Het intieme leven van de Middelste Bonte Specht op Twickel onthuld door territoriumkartering op basis van individuele herkenning
- Is er toekomstperspectief voor de Grote Karekieten in de noordelijke randmeren
- Broedvogels van braakliggende bedrijventerreinen
- Bijzondere waarnemingen in Overijssel in 2010

Maak voor toezending € 13 over op girorekening 4506821 van de Samenwerkende Vogelwerkgroepen Overijssel te Markelo onder vermelding van “ViO 2011 met naam en adres.

Postzegel
plakken

Aan: Penningmeester KNNV afd. Hengelo-Oldenzaal

Dhr. J. Weernink

Landmansweg 102a

7556 LZ Hengelo (O)